

Herva

Kanalintuseelvitys 2025

Sitowise Oy - Granlund Oy - Arup

Liite 2 |

Tässä raportissa otetaan huomioon asiakkaamme erityiset ohjeet ja vaatimukset. Sitä ei ole tarkoitettu kolmannelle osapuolelle, eikä sen perusteella pidä luottaa siihen, eikä siitä oteta vastuuta kolmannelle osapuolelle.

Ove Arup & Partners Ireland Limited
One Albert Quay
Cork
T12 X8N6
Ireland
arup.com

Liite 2

Sisältö

1.	Johdanto	1
2.	Selvitysalueen sijainti ja yleiskuvaus	1
3.	Työstä vastaavat henkilöt	3
4.	Ekologiaa ja yleistietoja kanalinnuista	3
4.1	Pyy (<i>Tetrastes bonasia</i>) [VU, DIR I, II/B]	3
4.2	Riekko (<i>Lagopus lagopus</i>) [VU, DIR II/B, III/B]	3
4.3	Teeri (<i>Tetrao tetrix</i>) [LC, DIR I, II/B]	3
4.4	Metso (<i>Tetrao urogallus</i>) [LC, DIR I, II/B, III/B]	3
5.	Inventointimenetelmät	4
5.1	Epävarmuustekijät	5
6.	Tulosten yhteenveto ja päätelmät	7
7.	Kirjallisuus ja lähteet	8

Liite 2

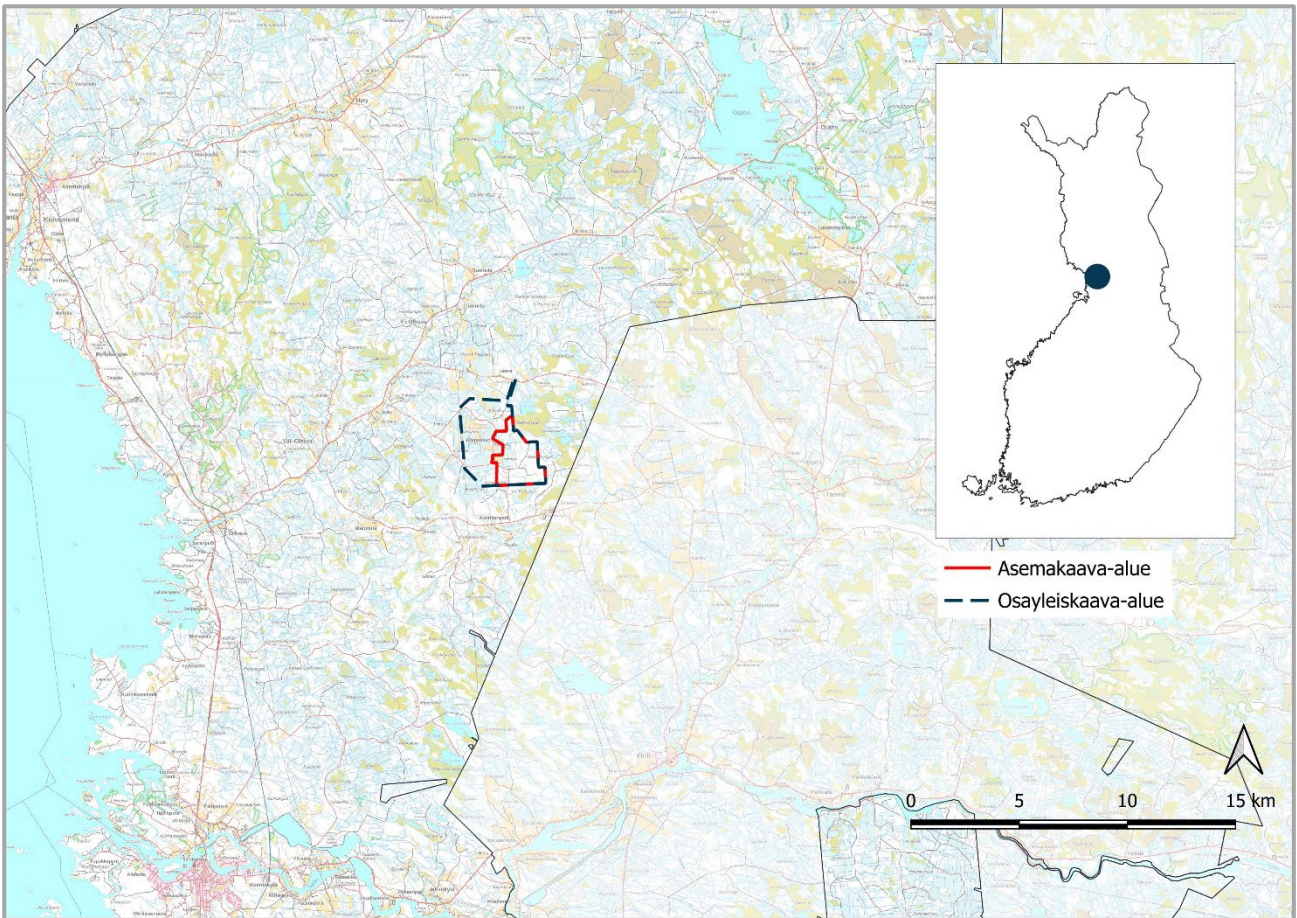
1. Johdanto

Tässä raportissa esitetään Sitowise Oy:n Iin Hervan osayleiskaavaa varten tekemän kanalitusselvityksen tulokset. Selvityksen tarkoituksena oli tunnistaa alueella esiintyvät kanalinnut ja mahdolliset huomionarvoiset elinympäristöt osayleiskaava-alueen tulevaa suunnittelua varten. Selvitys on laadittu Kuvassa 1 osoitetulle osayleiskaava-alueelle. Selvitysalue sisältää asemakaava-alueen, jolle suunnitellaan datakeskusta ja siihen liittyviä rakenteita.

Alueella tehtiin kanalinuointeja neljänä päivänä huhtikuussa ja riekkoja kuunneltiin neljänä yönä maaliskuusta–huhtikuussa 2025 pöllöselvityksen yhteydessä. Raportissa esitetään käytetyt inventointimenetelmät, epävarmuustekijät, tulokset ja päätelmät.

2. Selvitysalueen sijainti ja yleiskuvaus

Hervan selvitysalue sijaitsee Pohjois-Pohjanmaalla Iin kunnassa noin 33 kilometriä kuntakeskuksesta koilliseen (Kuva 1). Alue sijoittuu Kärppäsuon, Rahvalonkankaan ja Konttisuon maastoihin. Luontoselvitysten alueen pinta-ala suunniteltuine laajennuksineen on noin 1 156 hehtaaria (Kuva 2).

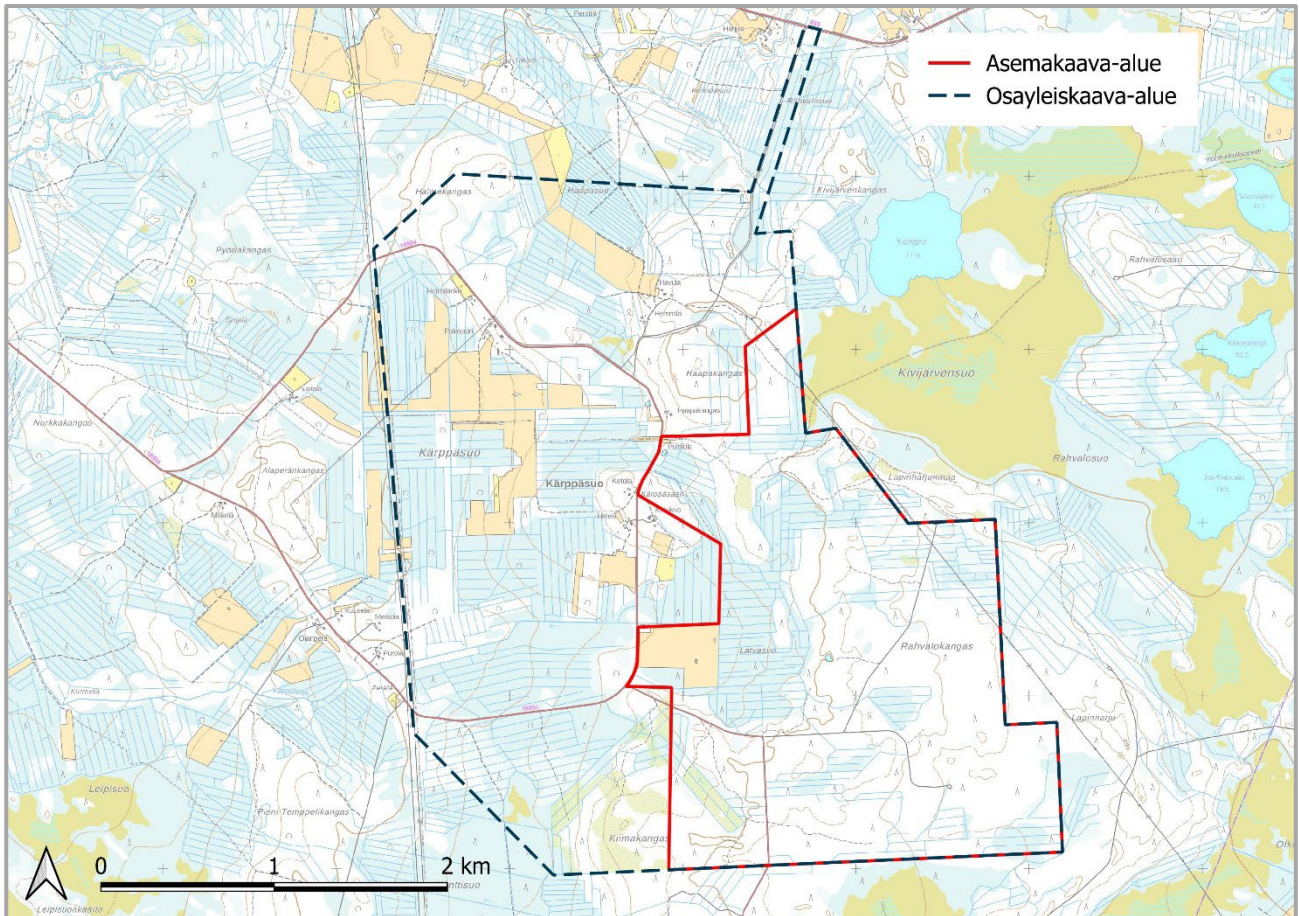
Kuva 1 Selvitysalueen lähestymiskartta. Selvitysalueen sijaintikunnan lähikunnat ovat vaaleammalla sävyllä. Maastokartta Maanmittauslaitoksen aineistoa (5/2025)

Liite 2

Selvitysalue sijaitsee keskiborealisella metsäkasvillisuusvyöhykkeellä ja pohjanmaan aapasoiden suokasvillisuusvyöhykkeellä. Kasvillisuus on enimmäkseen kivennäismaan kangasmetsiä ja rämeitä sekä lännen laajennusalueella myös korpilaikkuja. Kasvupaikkatyypit ovat pääosin tuoreita ja kuivahkoja kankaita, karuja rämeitä sekä paikoitellen alueen länsiosassa ravinteisia korpia.

Metsät ovat lähes kauttaaltaan metsätalouskäytössä ja suot ojitettuja, mikä on niiden luonnontilaa heikentävä tekijä. Puusto on ikärakenteeltaan nuorta tai varttuneempaa kasvatusmetsää ja vähäpuustoisia alueita on melko runsaasti. Länsi- ja keskiosissa aluetta on peltolohkoja.

Konttikankaan (11139051) pohjavesialue on noin kilometrin etäisyydellä selvitysalueen etelärajauksesta kaakkoon sekä Kusisuon (SAC/SPA FI1106401) Natura 2000- alue noin kahden kilometrin etäisyydellä selvitysalueen eteläpuolella. Selvitysalue rajautuu osin Kivijärvensuohon, joka on osoitettu luonnonsuojelualueeksi maakuntakaavassa ja Iin strategisessa yleiskaavassa.

Kuva 2 Selvitysalueen sijainti ja rajaus. Maastokartta Maanmittauslaitoksen aineistoa (5/2025)

Liite 2

3. Työstä vastaavat henkilöt

Selvitysalueen kanalinthuselvityksen maastotöistä vastasi ympäristönhoitaja Toni Ahlman. Ahlmanilla on kokemusta kanalinthusien inventoinneista 12 vuoden ajalta sekä noin 26 vuoden mittainen aktiivinen lintuharrastustausta. Raportoinnista vastasivat luontokartoittaja (EAT) ja puutarhuri Johanna Vesamäki sekä vanhempi asiantuntija, ekologi (FT) Päivi Salo. Vesamäellä on viiden vuoden kokemus luontoselvitysten raportoinneista. Salolla on yhteensä yli 15 vuoden kokemus tieteellisestä ja yleistajuisesta julkaisutoiminnasta ja raportoinnista.

4. Ekologiaa ja yleistietoja kanalinhuista

Tässä osiossa esitetään yleisiä tietoja selvitykseen sisältyneistä kanalinthulajeista. Kustakin lajista esitetään suomalaisen nimen lisäksi tieteellinen nimi. Hakasulkuihin on merkitty lajin uhanalaisuusluokitus: CR = äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä, LC = elinvoimainen, NA = arviointiin soveltumaton (Hyvärinen ym. 2019). DIR tarkoittaa EU:n lintudirektiivin liitteisiin sisältyvää lajia. Kaikki alla mainitut kanalinhut ovat myös metsästyslaissa (615/1993) mainittuja riistalintuja. (Suomen Lajitietokeskus 2024.)

4.1 Pyy (*Tetrastes bonasia*) [VU, DIR I, II/B]

Pyy on pienin metsäkanalintumme, jonka elinympäristöjä ovat erityisesti kuusta kasvavat havu- ja sekametsät. Laji voi pesiä myös lehtimetsissä. Pyy on hyvin paikkauskollinen laji, sillä suurimmat todennetut siirtymät rengastusaineiston perusteella ovat vain viisi kilometriä. Tyypillisesti siirtymät ovat kuitenkin pienempiä, eikä pyy näin ollen liiku kauaksi reviiriltään (Saurola ym. 2013). Pyyllä ei ole teeren ja metson kaltaista ryhmäsoidinta.

Suomen tuorein kannanarvio on keskimäärin 520 000 paria vaihteluvälin ollessa 410 000 parista 700 000 pariin (Lehikoinen ym. 2018).

4.2 Riekko (*Lagopus lagopus*) [VU, DIR II/B, III/B]

Riekko suosii elinympäristöinä erityisesti soiden reunavyöhykkeitä ja tunturikoivikoita. Riekko on varsin paikkauskollinen laji, jonka on todettu rengastusaineistojen perusteella siirtyneen yleensä korkeintaan alle kymmenen kilometrin matkan. Suurimmat tunnetut siirtymät ovat kuitenkin 40 ja 32 kilometriä, mutta tällaiset ovat hyvin harvinaisia (Saurola ym. 2013). Riekolla ei ole teeren ja metson kaltaista ryhmäsoidinta.

Suomen tuorein kannanarvio on keskimäärin 91 000 paria vaihteluvälin ollessa 46 000 parista 170 000 pariin (Lehikoinen ym. 2018).

4.3 Teeri (*Tetrao tetrix*) [LC, DIR I, II/B]

Teeri käyttää elinympäristöinä muun muassa metsänreunoja, soita, hakkuualoja ja peltoja. Teeri on paikkalintu, jonka siirtymät ovat rengastusaineiston perusteella yleensä alle kymmenen kilometriä. Yli 20 kilometrin siirtymiä on todettu erittäin niukasti, mutta ennätys on 32 kilometriä (Saurola ym. 2013). Teeri pariutuu ryhmäsoitimella, johon voi kerääntyä kymmeniä tai jopa yli sata koirasta ja naarasta. Tyypillisesti soidinparvet ovat kuitenkin selvästi pienempiä. Soidinpaikkoja ovat tyypillisesti avosuot, pellot, hakkuualat tai jäässä olevat järvet.

Suomen tuorein kannanarvio on keskimäärin 470 000 paria vaihteluvälin ollessa 350 000 parista 640 000 pariin (Lehikoinen ym. 2018).

4.4 Metso (*Tetrao urogallus*) [LC, DIR I, II/B, III/B]

Metso on suurin metsäkanalintumme, joka suosii elinpiirinä tyypillisesti luonnontilaisia ja vanhoja havumetsiä. Metso on varsin paikkauskollinen laji, jonka on todettu rengastusaineistojen perusteella

Liite 2

siirtyneen yleensä korkeintaan alle kymmenen kilometrin matkan. Suurimmat tunnetut siirtymät ovat kuitenkin peräti 52, 45 ja 26 kilometriä, mutta tällaiset ovat hyvin poikkeuksellisia (Saurola ym. 2013).

Metso pariutuu ryhmäsoitimella, jossa on soitimen vahvuudesta riippuen muutama koiraslintu parittelemassa naaraiden kanssa. Soidinpaikka on lajin kannalta tärkeä osa sen elinympäristöä, ja se on elinehtona vakaalle metsokannalle. Soidinalan laajuus riippuu sitä käyttävien yksilöiden lukumäärästä, minkä vuoksi se voi vaihdella muutamasta hehtaarista jopa kymmeneen hehtaariin (Valkeajärvi ym. 2007).

Suomen tuorein kannanarvio on keskimäärin 260 000 paria vaihteluvälin ollessa 200 000 parista 340 000 pariin (Lehikoinen ym. 2018).

5. Inventointimenetelmät

Metsäkanalintujen soidinpaikkojen selvittämistä on kuvattu lyhyesti luontoselvitysoppaan liitteessä 2 (Mäkelä & Salo 2024). Metsojen soidinpaikkojen etsinnässä noudatettiin Keski-Suomen Metsoparlamentin soidinpaikan etsimisohjetta (Keski-Suomen Metsoparlamentti 2007). Maastoinventoinneissa soidinpaikoiksi soveliaita kohteita kuljettiin metsäsuksien, lumikenkien tai liukulumikenkien avulla mahdollisimman kattavasti. Maastossa pyrittiin tarkastamaan ainakin seuraavat kohteet:

- yhtenäiset, yli kymmenen hehtaarin metsäalueet
- vanhat ja luonnontilaiset havumetsät, joissa on harva puustorakenne ja vaihtelevia maastonmuotoja
- rämeitä reunustavat metsät ja korvet
- noin 30-vuotiaat ensiharventamattomat männiköt.

Maastossa merkittiin seuraavien metsohavaintojen sijainnit:

- siivenveto-, kävely- ja muut jäljet
- hakomismännyt ja ruokailupuut
- jätökset
- havaitut yksilöt
- päiväreviirit
- soidinkeskukset.

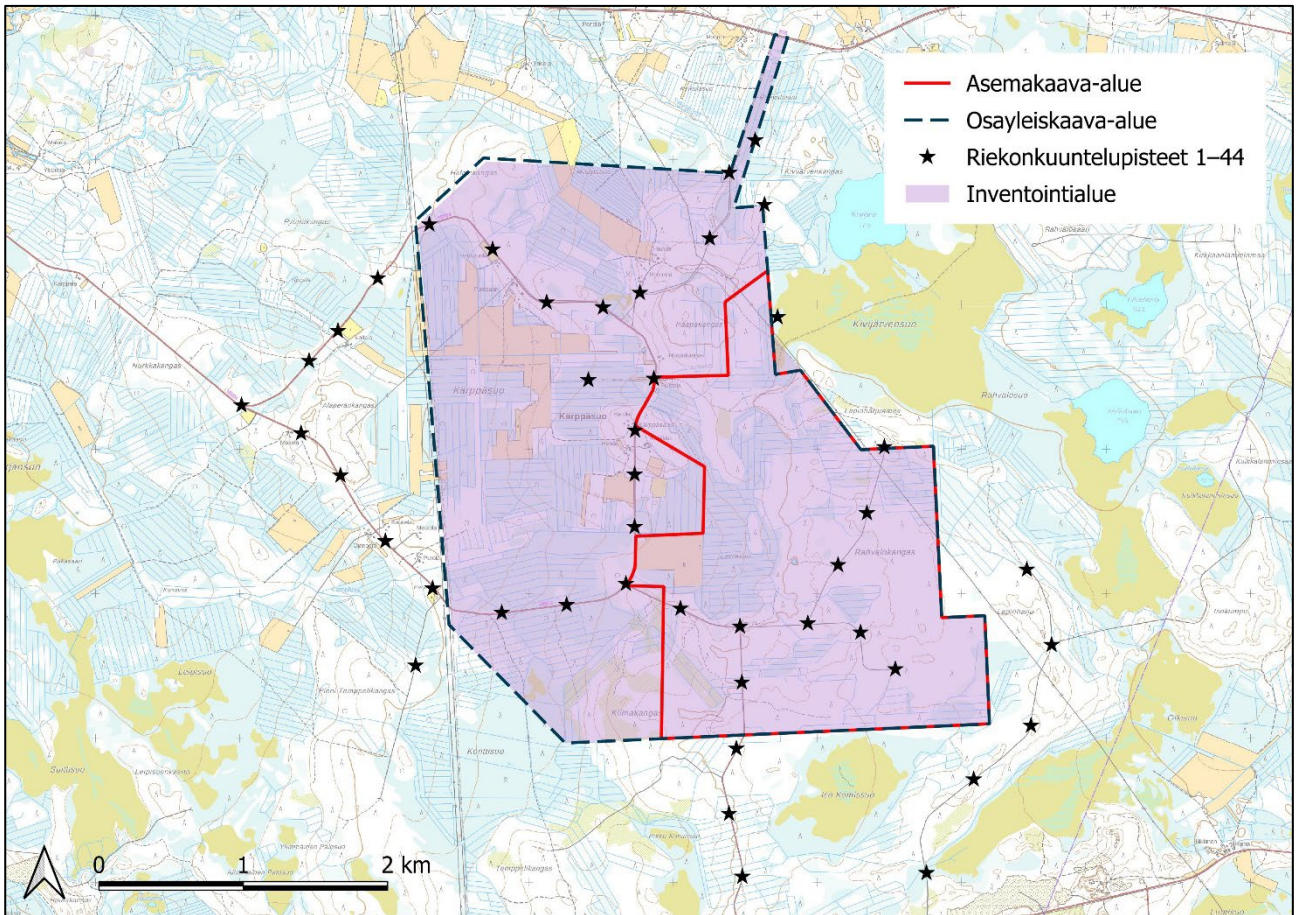
Käytännössä inventointien aikana pyrittiin tarkastamaan lumijäljet kaikilla soveliailla kohteilla, jotta mahdollisen soidinalueen olemassaolo voitaisiin joko poissulkea tai varmistaa sekä soitimen laajuus määrittellä tarkemmin. Lumipeitteisillä paikoilla kiinnitettiin erityistä huomiota siivenvetojälkiin, jotka liittyvät oleellisesti metson soitimeen. Yksittäistä jälkeä ei kuitenkaan voida tulkita soidinalueeksi. Lisäksi siipijalkia voi löytää myös koiraan päiväreviiriltä, joka sijaitsee soidinpaikan läheisyydessä.

Kanalintuselvityksessä keskityttiin ensisijaisesti metsojen soidinpaikkojen etsimiseen selvitysalueelta, mutta samalla havainnoitiin myös muita varhaiskevällä soidintavia metsäkanalintuja eli pyitä, riekkoja ja teeriä. Kiirunan levinneisyys rajoittuu Pohjois-Suomen tuntureille, joten laji ei sisälly tähän selvitykseen.

Maastoinventointeja tehtiin 13.4., 14.4. ja 17.4.2025 noin kello 6.00–17.00 välisenä aikana. Metson soidin huipentuu huhtikuun lopulla tai toukokuun alkupäivinä, ja tähän huippuun ajoitettu viimeinen tarkastuskäynti tehtiin 30.4.2025 noin klo 4.30–13.00 välisenä aikana. Riekkoja kartoitettiin pöllöselvityksen (Sitowise Oy 2025) yhteydessä käyttämällä apuna äänitrappia eli kaiuttimesta soitettua lajin ääntelyä. Atrappia soitettiin pöllönkuuntelupisteissä (Kuva 3.) 10.3., 22.3., 2.4. ja 8.4.2025 noin kello 18.00–6.00 välisenä aikana. Riekko reagoi yleensä hyvin äänitrappiin, mikä helpottaa reviirien paikallistamista.

Maastotöihin käytettiin aikaa yhteensä 32 tuntia.

Liite 2

Kuva 3 Inventointialueet ja riekonkuuntelupisteet. Maastokartta Maanmittauslaitoksen aineistoa (6/2025).

5.1 Epävarmuustekijät

Metson soidinpaikkakartoitusten epävarmuustekijät liittyvät erityisesti lumettomaan aikaan tehtyihin inventointeihin ja kevättalven vaihteleviin olosuhteisiin. Siivenvetojälkien löytyminen edellyttää lumihankea ja myös ulosteiden löytäminen on vaikeampaa sulan maan aikana. Hangen pinta voi toisaalta lumisenakin aikana kovettua suojasäiden ja yöpakkasten vuorotellessa siten, ettei jälkiä pääse syntymään tai ne näkyvät heikosti. Tällöin metson esiintymistä voidaan pyrkiä arvioimaan uloste- ja ruokailu- eli hakomispuulöytöjen avulla.

Tässä selvityksessä maastoinventoinnit ajoitettiin kevään sääolosuhteista johtuen riittävässä määrin lumiseen aikaan. Lumiolosuhteet olivat jälkien löytymiseen pääosin otolliset, mutta jälkihavaintoja kertyi kuitenkin melko vähän. Metsojen hakomispuuta ei löydetty yhtään ja kanalintujen ulosteista tehtiin inventointialueella melko vähän havaintoja. Metson huippusoitimen aikainen tarkastuskäynti tehtiin koko alueelle hyvissä sääolosuhteissa (Taulukko 1). Kaikkiaan tähän selvitykseen liittyviä epävarmuustekijöitä pidetään vähäisinä.

Tuloksia tarkastellessa tulee huomioida, että kanalinnuilla esiintyy usein suurta vuosittaista kannanvaihtelua (Lehikoinen & Väisänen 2023) ja metson soidinpaikat voivat myös siirtyä muun muassa hakkuutöiden seurauksena (Valkeajärvi ym. 2007).

Liite 2

Taulukko 1 Sääolosuhteet inventointien aikana. Pilvisyydessä esimerkiksi 0/8 = pilvetön ja 8/8 = täyspilvinen.

Pvm (kohdelaji)	Lämpötila alussa	Lämpötila lopussa	Pilvisyys alussa	Pilvisyys lopussa	Tuuli alussa	Tuuli lopussa
10.3.2025 (riekko)	-4 °C	-13 °C	7/8	5/8	2 m/s NE	1 m/s NE
22.3.2025 (riekko)	2 °C	-2 °C	6/8	3/8	4 m/s SW	2 m/s SW
2.4.2025 (riekko)	5 °C	1 °C	6/8	5/8	2 m/s SW	1 m/s S
8.4.2025 (riekko)	4 °C	1 °C	7/8	3/8	4 m/s S	3 m/s W
13.4.2025 (muut)	3 °C	5 °C	5/8	2/8	3 m/s W	2 m/s W
14.4.2025 (muut)	2 °C	7 °C	8/8	8/8	4 m/s S	5 m/s SE
17.4.2025 (muut)	5 °C	16 °C	2/8	0/8	2 m/s SE	3 m/s SW
30.4.2025 (muut)	-5 °C	4 °C	0/8	2/8	1 m/s E	2 m/s E

Liite 2

6. Tulosten yhteenveto ja päätelmät

Maastoinventointien aikana metsoihin liittyviä havaintoja ei tehty selvitysalueelta lainkaan, joten selvitysalueella ei todennäköisesti ole metson soidinkeskusta eikä siihen liittyviä erityisiä maankäyttösuosituksia ole perusteltua antaa.

Teeriä havaittiin selvitysalueella kymmeniä yksilöitä. Teeren soidinpaikkoja todettiin kolmessa eri paikassa, ja niissä havaittiin 8–11 koirasta (Kuva 4). Soidinpaikoista kaksi sijoittui selvitysalueelle ja yksi selvitysalueen ulkopuolelle (Kuva 4, Kuva 5). Teerien soidinpaikat vaihtelevat usein vuosittain.

Pyitä havaittiin kuusi yksilöä. Riekkoja ei havaittu. (Kuva 4).

Soidinpaikkoja esittävä kartta on poistettu salassa pidettävänä tietona (julkisuuslaki 24 § 1 mom. 14-kohta)

Kuva 4 Maastoinventoinneissa tehdyt kanalintuhavainnot. Maastokartta Maanmittauslaitoksen aineistoa (6/2025)

Liite 2

Soidinpaikkoja esittävä kartta on poistettu salassa pidettävänä tietona (julkisuuslaki 24 § 1 mom. 14-kohta)

Kuva 5 Teerien soidinalueiden yksityiskohtaisempi sijainti selvitysalueella. Maastokartta Maanmittauslaitoksen aineistoa (6/2025)

7. Kirjallisuus ja lähteet

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U-M. (toim.). 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 704 s. <http://hdl.handle.net/10138/299501>
- Keski-Suomen Metsoparlamentti. 2007. Kuinka löydän metson soidinpaikan? 9 s. <https://www.metsoparlamentti.fi/Soidinpaikkaesite.pdf>
- Lehikoinen, A., Below, A., Jukarainen, A., Laaksonen, T., Lehtiniemi, T., Mikkola-Roos, M., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rusanen, P., Sirkiä, P., Tiainen, J. & Valkama, J. 2018. Suomen lintujen pesimäkantojen koot. Linnut-vuosikirja 2018: 38–45
- Lehikoinen, A. & Väisänen, R. A. 2023. Pesivien maalintujen kannanmuutokset Suomessa 1975–2022. Linnut-vuosikirja 2022: 14–29
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2024. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-5640-3>
- Saurola, P. Valkama, J. & Velmala, W. 2013: Suomen Rengastusatlas. Osa 1. Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö, Helsinki. 551 s.
- Suomen Lajitietokeskus. 2024. Kanalintujen hallinnollinen asema ja uhanalaisuusluokitus. <https://laji.fi/> [viitattu 17.7.2024.]
- Sitowise Oy. 2025. Iin Hervan datakeskushankkeen pöllöselvitys 2025.

Liite 2

- Valkeajärvi, P., Ijäs, L. & Lamberg, T. 2007. Metson soidinpaikat vaihtuvat – lyhyen ja pitkän aikavälin havaintoja. Suomen Riista 53: 104–120